

מגילה ב. (תחילת המסכת) עד ב: (7 שורות מלמטה)

ביאורים

"אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין": אין בית דין מאוחר יכול לבטל גזירות, תקנות או מנהגים של בית דין שקדם לו, אלא אם כן גדול הוא ממנו בחכמה ובמנין.
 מה פירוש 'בחכמה'? - הרמב"ם (פיהמ"ש עדיות א,ה): ראש בית הדין השני גדול בחכמה מקודמו.
 הרדב"ז (שו"ת, סי' אלף ת"צ): חכמתו של בית הדין בכללותו צריכה להיות יתרה על חכמת בית הדין הראשון.
 מה פירוש 'במנין'? - הרמב"ם (ממרים ב,ב): מספר חכמי הדור שהסכימו וקיבלו את מה שאמרו בית הדין.
 הראב"ד (בפירושו לעדיות): הכוונה היא שגדול במנין השנים.
 הרב ראובן מרגליות (יסוד המשנה ועריכתה עמ' מד-מז): כמות רוב חכמי בית-הדין האחרון שהכריעו בעניין זה (לעומת המיעוט שהתנגד) גדולה מהרוב שבו הוכרע הדבר בבית-הדין הקודם.

כולם מודים שבשושן (למרות שלא היתה מוקפת בימות יהושע) קוראים בט"ו (כיוון שבה נחו בט"ו).

לפי מה נקבע האם העיר מוקפת?
 המשנה: לפי זמן יהושע [ג"ש פרזי' פרזי']
 ריב"ק: לפי זמן אחשוורוש [כמו שושן שמוקפת חומה בימות אחשוורוש וקוראת בט"ו].

המשנה
זמן קריאת המגילה
 ערים המוקפות חומה: ב-ט"ו אדר (וכשחל בשבת מקדימים לשישי).
 כפרים ועיירות גדולות: ב-י"ד אדר. (וכשחל בשבת מקדימים לחמישי).
 הכפרים רשאים להקדים ליום הכניסה (שני/חמישי).

המשנה היא כר"ע - אך חכמים סוברים:
 ר' יוחנן (1): תמיד - כפריים קוראים רק ב-י"ד. (דעה זו נדחתה)
 ר' יוחנן (2): לאחר החורבן - כפריים קוראים רק ב-י"ד (כדי לא לגרום טעות בחישוב הימים עד פסח).

המקור לזמני פורים

המקור לקריאת מגילה ב - י"א וי"ב
 ר' יוחנן: "לפי' את ימי הפורים האלה בלזמניהם".
 ר' שמואל בר נחמני: "כימי' אער נחו בהם היהודים".

המקור לקריאת מגילה ב - י"ג
 בו היה עיקר הנס (שנהלו בכל המקומות למלחמה).

המקור לכך שהפרזים עושים פורים בי"ד
 "יהודים הפריזים ... צועים את יום ארבעה עשר לחודש אדר אשה ומתה ויום טוב ושלחנות..."

המקור לכך שהמוקפים עושים פורים בט"ו
 "להיות צועים את יום ארבעה עשר לחודש אדר ואת יום חמשה עשר בו", ומ"לזמניהם" למדנו ש: זמני המוקפים שונים מהפרזים, ולכן זמנם בט"ו [וכדין שושן, ולכן לא ב-י"ג].

תגובת רשב"ג: לא משתמע לדרוש את זה שנאמר "זמניהם" במקום "זמן/זמנם".

תגובת ר' יוחנן: כוונת הכתוב "כימים" היא ציווי לדורות.

המקור לקריאת המגילה של הפרזים בי"ד ושל המוקפים בט"ו:
 "והימים האלה לזכרם ונצחיתם" - הוקש זמן קריאת המגילה לזמן עשיית הפורים.

מניין שלא קוראים אחרי ט"ו?
 "ולא יצאנו".

מגילה ב: (7 שורות מלמטה) עד ג: (15 שורות מלמטה)

ביאורים

כבוד הבריות - התורה שמה דגש אדיר על כבודם של הבריות. דין זה בא לידי ביטוי במת מצוה (אדם שנפטר שאין מי שיטפל בו) - אפילו כהן גדול שאינו נטמא לשום קרוב משפחה חייב להיטמא ולטפל במת מצוה. דין זה של כבוד הבריות בא לידי ביטוי כמובן גם בחיים. ישנם מצוות מהתורה שנדחות מפני כבוד הבריות. אין כאן מקום להאריך בשאלה אלו מצוות נדחות מפני כבוד הבריות אבל חשוב להדגיש את דבריו של מו"ר הרב ליכטינשטיין - אם התורה מוכנה לוותר על מצוותיה בשביל כבודו של יהודי - כל יהודי שהוא - כמה עלינו להקפיד שלא לפגוע בכבודו של אף יהודי ולהזהר מאוד מאוד להתייחס אליו בצורה ראויה ומכובדת. בין אם הוא ראש עירייה ובין אם הוא פועל זבל.

מימרות של ר' ירמיה / ר' חייא בר אבא:

1. כל מקום שבמרחק מיל מכרך (או רואה אותו), נחשב סמוך לכרך ודינו ככרך שקוראים בו מגילה ב-ט"ו.
2. לאחר שנשכח, נביאי הדורות הזכירו ויסדו את מיקומם של האותיות הכפולות מנצפ"ך.
3. תרגום של תורה – לאחר שנשכח, אונקלוס הגר הזכיר ויסד מפי ר' אליעזר ור' יהושע. תרגום של נביאים – יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי.
4. האנשים שהיו עם דניאל כשראה את המראה (והם לא ראו, אך מזלם ראה וחרדה נפלה עליהם) – היו חגי זכריה ומלאכי.

- כשתירגם את הנביאים הזדעדה ארץ-ישראל.
- מטרת תירגומו היתה כדי למנוע מחלוקות בישראל.
- רצה לתרגם אף את הכתובים, אך נאסר עליו בגלל שקץ משיח נאמר בדניאל.

סדרי עדיפויות בקיום מצוות

- קריאת מגילה עדיפה על עבודה בביהמ"ק. ("עבודת אלהים")
- קריאת מגילה עדיפה על תלמוד תורה. (קל וחומר מעבודה שחמורה מתלמוד תורה)

- מת מצוה עדיף על תלמוד תורה. (כך פורש בברייתא)
- מת מצוה עדיף על עבודה בביהמ"ק. (נלמד מ - "ולא תאכלו")
- מת מצוה עדיף על קריאת מגילה. (גדול כבוד הבריות)

- עבודה בביהמ"ק עדיפה על תלמוד תורה פרטי.
- תלמוד תורה ציבורי עדיף על עבודה בביהמ"ק. (לכן יהושע בן נון נזף על ביטול תורה ולא על ביטול התמיד)
- כבוד תורה פרטי עדיף על קריאת מגילה. (לכן מספידים חכם שנפטר על חשבון מקרא מגילה)

מגילה ג: (15 שורות מלמטה) עד ה. (משנה)

דיני כרכים המוקפים (כדי לקרוא בט"ו צריך להיות גם כרך וגם מוקף)

1. מקום סמוך לכרך או רואה אותו - נחשב כרך.
2. תחילה ישבו בו ולאחר מכן הוקף - לא נחשב מוקף.
3. מקום שאין בו 10 אנשים שמצויים תמיד בביהכנ"ס - לא נחשב כרך.
4. פסקו מלהיות בו עשרה אנשים ולאחר זמן חזרו - נחשב כרך.
5. לוד, אונו וגיא החרשים - הינם מוקפות חומה מימות יהושע.

הם חרבו בימי פלגש בגבעה ואלפעל חזר ובנה אותם, ואח"כ נפלו שוב ואסא המלך בא ושיפצם.

דינים שונים

1. נשים חייבות במקרא מגילה (כיוון שהן שותפות לנס).
2. פורים שחל להיות בשבת - שואלין ודורשין בענייני פורים (ולא אוסרים זאת מחשש שיקראו מגילה).
3. יש לקרוא את המגילה פעם בלילה ופעם ביום.
4. התירו לכפריים להקדים את מקרא המגילה כשכר על כך שהם מספקים מים ומזון לאחיהם שבכרכים.

זהו חלק מדין כללי המחייב ללמוד את נושאי כל חג סמוך לו ובתוכו.

פורים בשבת

י"ד אדר שחל ביום שישי - מתי קוראים?

- ת"ק (בברייתא 1): עיירות גדולות - ב"ג, מוקפות חומה - ב"ד. [העקרון הכי חשוב הוא שעירות קודמות למוקפין].
- ת"ק (בברייתא 2): מוקפות חומה - ב"ג, עיירות גדולות - ב"ד. [העקרון הכי חשוב הוא שעירות קוראות ב-י"ד, וזמן המוקפים ביום אחר מהם].
- משנתנו, רבי, ר' יוסי: עיירות גדולות ומוקפות חומה - ב"ד. [העקרון הכי חשוב הוא שעירות קוראות ב-י"ד ושמוקפות אינן קודמות להם].

י"ד אדר שחל בשבת - מתי קוראים?

- ת"ק: עיירות גדולות - ביום שישי (י"ג).
- רבי: עיירות גדולות - ביום חמישי (י"ב). (הואיל ונדחו ידחו)

מדוע לא קוראים מגילה בשבת?

רבה: מחשש שיטלטל את המגילה ברה"ר (כדי ללכת ללמוד אצל מומחה)

רב יוסף: כדי לאפשר לתת מתנות אביונים (שניתנות ביום קריאת המגילה).

לכן כפרים שמקדימים ליום הכניסה את קריאת המגילה, נותנים אמנם ביום הכניסה מתנות לאביונים. אך את שמחת פורים הם חוגגים ב-י"ד.

קריאת מגילה שלא במניין

כשמקדימים ליום הכניסה: חייבים מניין.

כשקוראים בזמן: רב: אפשר גם ביחיד.
רב אסי: חייבים מניין.

מגילה ה. (משנה) עד ה: (שורה אחרונה)

ביאורים

זמן עצי כהנים והעם: הזמנים הקבועים למשפחות מסוימות להבאת עצים למערכת האש שעל המזבח. כשעלו בני הגולה, לא מצאו עצים בלשכה, ועמדו כמה משפחות והתנדבו להביא עצים למערכת בתשעה זמנים קבועים בשנה. משום כך, התנו נביאים שביניהם, שאפילו לשכה מלאה עצים יהיו אלו מתנדבים משלהם. וכל אותן המשפחות קבעו יום טוב לעצמן כל אחת ביום שמביאה את העצים, והיו מקריבות באותו יום קרבן עולת נדבה.

משנה

איזו היא עיר גדולה?

כל שיש בה עשרה אנשים שבטלין ממלאכתן ומצויים תמיד בביהכ"ס (ע"פ הגמ').

מועדים שבעת הצורך לא ניתן להקדימם (כפורים) אלא רק לאחרם:

1. זמן עצי כהנים והעם. (כי עדיין לא הגיע זמן חיובם – רש"י)
2. תשעה באב. (כי אין להקדים פורענות – גמ')
3. קרבן חגיגה. (כי עדיין לא הגיע זמן חיובם – גמ')
4. הקהל. (כי עדיין לא הגיע זמן חיובם – גמ')

פורים שהוקדם לכפרים ליום הכניסה:

מותר בהספד ובתענית וניתן לתת בו מתנות לאביונים (ע"פ רמב"ם).

ר' יהודה:

ניתן להקדים את הקריאה ליום הכניסה רק במקומות שמתכנסים בעירות בשני ובחמישי.

ברייתא

חגיגה וכל זמן חגיגה מאחרין.

ביאור הברייתא

רב אושעיא:

'חגיגה' = שלמי חגיגה לא מקריבים בשבת אלא מאחרין ודוחין.
'זמן חגיגה' = עולת ראייה לא מקריבים ביר"ט אלא מאחרין ודוחין (כשיטת בית-שמאי).

רבא:

ניתן לאחר ולהקריב את קרבן חגיגה ('חגיגה') במהלך כל הרגל בלבד ('זמן חגיגה').

רב אשי:

גם בשבועות יש לקרבן חגיגה תשלומין כל שבעה (למרות שבועות הוא רק יום אחד).

"לחדשי השנה":

מחשבים שנה לפי מנין חודשים, ולא לפי מנין ימים. (השנה היא 12 חודש ולא 354 ימים)

"עד חדש ימים":

מחשבים חודש לפי מנין ימים, ולא לפי מנין שעות. (החודש הוא 29-30 יום ולא 720 שעות)

זמן קריאת המגילה בטבריה:

רבי: ט"ו אדר.

חזקיה: ספק (י"ד או ט"ו).

הסבר הספק:

'חומה' אחת של טבריה היא הים, ולכן: מצד אחד טבריה גלויה (כפרזים) אך מצד שני היא מוגנת (כמוקפין).

רבי

1. נטע נטיעה בפורים.
2. התרחץ ב-י"ז תמוז.
3. ביקש לבטל ט' באב שנדחה - אך חכמים התנגדו.

כיצד רבי נטע נטיעה בפורים, והרי פורים אסור בעשיית מלאכה?

תירוץ ראשון:

רבי לא נטע בפורים שלו שחל ב-ט"ו, אלא ב-י"ד.

תירוץ שני:

העם לא קיבל על עצמו איסור מלאכה בפורים (רק איסור הספד ותענית התקבל).

תירוץ שלישי:

רבי נטע נטיעה של שמחה שהיא מותרת.

הספד ותענית - אסורים בשני הימים,
מלאכה - אסורה רק ביום הפורים שבכל מקום.

ובמקומות שנהגו איסור - אסור לעשות מלאכה.
(ובמקומו של רבי - לא נהגו איסור מלאכה)

מגילה ה: (שורה אחרונה) עד ז. (שורה 9)

"חמת רקת וכן רת" (הושע י"ט)

מהי 'חמת'? ר' יוחנן: טבריה. (ומכונה כך בגלל חמי טבריה)
רבא: חמי גרר.

מהי 'רקת'? ר' יוחנן: ציפורי. (היא גבוהה כמו שפת הנהר [רקתא דנהרא])
רבא: טבריה. (אפילו ריקנים שבה מלאים מצות כרמון)

מהי 'כנרת': גינוסר. (מתוקים פירותיה קקול הכינור)

ר' ירמיה ורבה טוברים שרקת הוא שמה המקורי,
אבל היא מכונה טבריה כי:
ר' ירמיה: היא יושבת בטבורה של ארץ-ישראל.
רבא: טובה ראייתה (שהיו בה גנות ופרדסים - תוס').

מלכות הרשעה

1. כשמלכות התורה שולטת מלכות הרשע שוקעת, כשמלכות הרשע שולטת מלכות התורה שוקעת.
2. יצחק ביקש רחמים על עשיו עד שגילה שהוא פגע בארץ הקודש.
3. 'א' תתן ה' אלוהי רשע' - יעקב ביקש מהקב"ה שלא יתן לעשו תאות לבו.
4. אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו.

באיזה אופן מותר להתגרות ברשעים?
בענייני שמים - תמיד.
בעניינים פרטיים - לצדיק גמור, כשהשעה לא משחקת לרשע.

אבל זכירת התורה וכן משא ומתן תלויים הרבה
בסייעתא דשמיא ולא רק בהשתדלות.

בחידודי תורה - לא ניתן להשיג ללא יגיעה, אבל כל מי שגיע משיג.

משנה

מקרא מגילה ומתנות לאביונים נוהגים רק באדר ב'.
[ולכן גם אם קראו מגילה באדר א' יש לקרואה שוב באדר ב']

ברייתא (ע"פ ביאור רב פפא)

ת"ק:
מקרא מגילה נוהג רק באדר ב',
ושאר המצוות - בדיעבד אם עשה באדר א' יצא.

ר' אליעזר ברבי יוסי:
שום מצוה אינה ייחודית לאדר ב'.
כל המצוות נוהגות לכתחילה באדר א'.

רשב"ג:
כל המצוות (כולל קריאת 4 פרשיות) רק באדר ב'.

לכל הדעות:
הספד ותענית - נוהגים גם באדר א' וגם באדר ב'.

מיהו התנא של משנתינו?

אפשרות א': ת"ק.
ולדעתו דין מתנות לאביונים כדן מקרא מגילה כיוון שתלויים זה בזה.

אפשרות ב': רשב"ג.
ומשנתנו לא התייחסה 4 פרשיות כי התמקדה בפורים ולא בחודש אדר.

הלכה כרשב"ג.

מגילה ז. (שורה 9) עד ז: (סוף הדף)

ביאורים

טומאת ידים לספרי הקודש: חכמים תיקנו שכתבי-הקודש מטמאים את הידיים של כל מי שנוגע בהם, ותיקנו תקנה זו כדי שלא יניחו עם כתבי הקודש דברי מזון כלשהם ולא יגעו בהם שלא לצורך. על ספרים מסויימים מהכתובים נחלקו חכמים האם הם מטמאים את הידים, ושורש מחלוקתם הוא האם ספרים אלו נכללו בין כתבי-הקודש.

מדוע נקבעה אסתר לדורות? א. כיוון שהיא כתובה בדברי ימי האומות - לכן אין חשש לקנאה.
ב. יש לכך מקור מהתורה - 'כתוב זאת לזכרון בספר'.

מעמדן ההלכתי של המגילות

מגילת אסתר:

שמואל, ר' יהשע: לא מטמאת ידיים (ניתנה רק להיקרא ולא להיכתב).
ר' שמעון: מטמאת ידיים (ניתנה להיכתב).

מגילת שיר השירים:

ר' מאיר: מח' האם מטמאה את הידיים.
ר' יוסי ור"ש: מטמאה את הידיים.

מגילת קהלת:

ר' מאיר, רשב"מ: לא מטמאה את הידיים.
ר' יוסי: מח' האם מטמאה את הידיים.
ר' שמעון: ב"ש: לא מטמאה. ב"ה: מטמאה.
חכמים: מטמאה את הידיים.

מניין שמגילת אסתר נכתבה ברוח הקודש?

ר' אליעזר: 'וואמר האן בלאו'. (נדחה - ייתכן שזוהי השערה על בסיס המציאות)
ר' עקיבא: 'ותהי אסתר נאמרת חן בעיני כל כואיב'. (נדחה - יתכן שאסתר נדמתה לכל אחד כפי אומתו)
ר' מאיר: 'ויוצא הדבר אמרדכי'. (נדחה - ייתכן שבגתן ותרש היו טרשיים ומרדכי היה בקי בשפתם)
ר' יוסי בן דורמסקית: 'אפנה לא חנה את יד'. (נדחה - יתכן ששלחו שליחים לעדכן את מרדכי על כך)
שמואל: 'ק'אמו וקבלו' - קיימו למעלה מה שקיבלו למטה.
רב יוסף: 'וויא הפוריס האלה לא יצברו אתוק היהודיס'.
רב נחמן בר יצחק: 'אזכרם לא יסוף מצרם'.

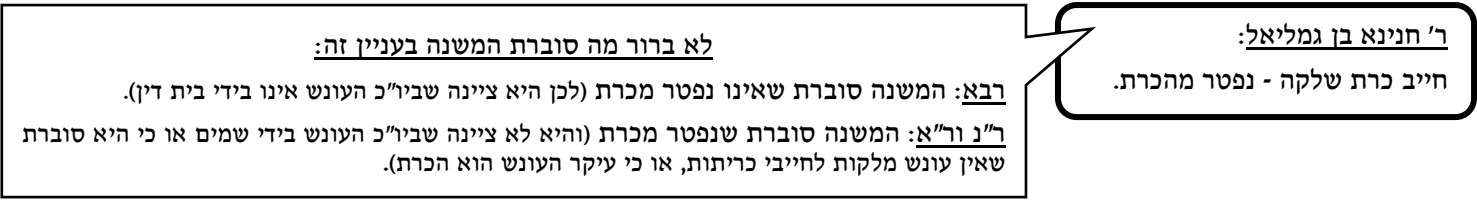
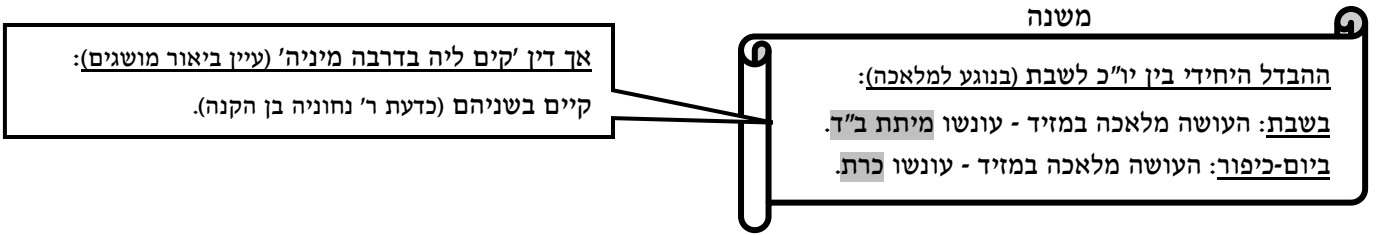
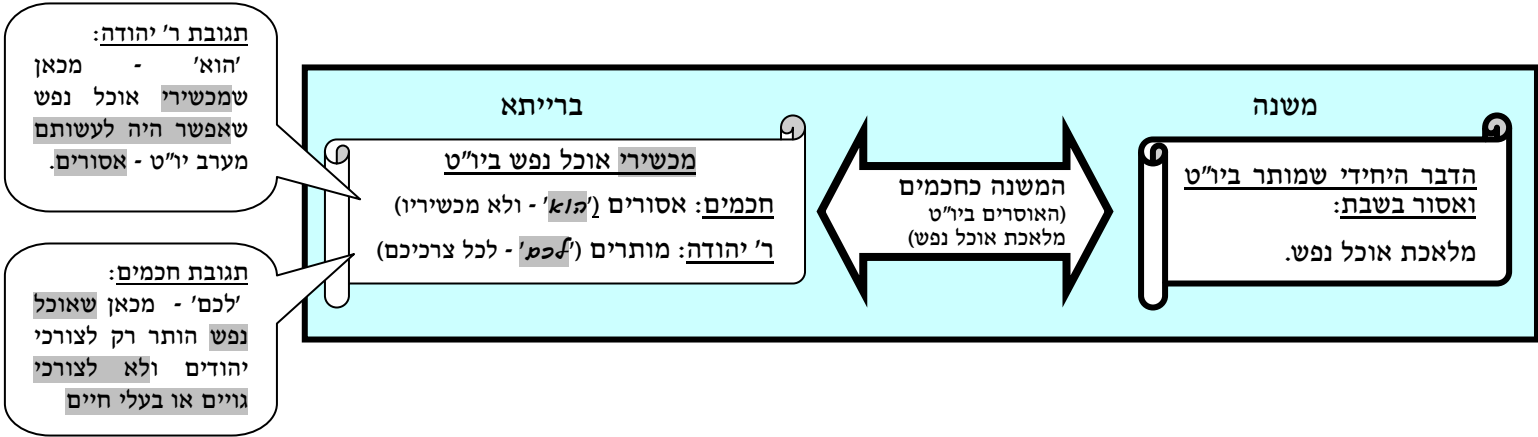
הלכות פורים

'משלוח מנות איש לרעהו': שתי מנות לאיש אחד.
'מתנות לאביונים': שתי מתנות לשני בני אדם.
התבסמות בפורים: חייב אדם להתבסם עד שלא ידע להבחין בין ארור המן לברוך מרדכי.
סעודת פורים: אם אכלה בלילה - לא יצא ידי חובה (ימי משתה ושמחה).

לדעת חלק מהראשונים:
הגמרא דחתה הלכה זו כאשר הביאה את הסיפור על רבה ששחט את ר' זירא לאחר שהשתכר.

ביאורים

קים ליה בדרבה מיניה: אדם שעבר שתי עברות באותו מעשה (למשל אדם ששרף גדיש חבירו בשבת - עבר בכך גם על גזלה וגם על איסור שבת) מתחייב רק על העבירה החמורה. ניתן להבין דין זה או כדין בעונש - בית דין לא יכול לתת שני עונשים על אותו מעשה, או כדין במעשה - לכל פעולה יכולה להיות משמעות אחת (אם אדם רצח וקרע את חולצת הנרצח המעשה הוא רציחה ולא קריעת חולצה, הרצח מאפיל על קריעת החולצה).
 החכמים נחלקו מתי אומרים 'קים ליה', רק במיתות בית דין ובמלקות, או שגם באיסורי כרת.

מגילה ח. (משנה ראשונה) עד ח: (משנה אחרונה)

ביאורים

טומאת משכב ומושב: אם הזב שכב או ישב על גבי עשרה בגדים המונחים זה על זה (המשמשים לשיבה או לישיבה) – כולן נטמאו בדרגת אב הטומאה, אפילו שלא נגע בהן.
 זב: אדם שראה שכבת זרע מקולקלת בצבע לבן פעמיים ומעלה. (אם הוא ראה פעם אחת דינו כבעל קרי)
 מצורע מוחלט ומוסגר: אדם שיש בו נגע צרעת מוסגר לשבוע או שבועיים כדי לברר האם הנגע הוא מוחלט או לא. בזמן ההסגר הוא נקרע מצורע מוסגר. אם יש לנגע סימני טומאה, המצורע נהיה מצורע מוחלט, וממצב זה הוא ייצא רק אם הנגע יעבור.

משנה

ההבדלים היחידים בין מודר הנאה למודר מאכל

כשיטת ר' אליעזר שאפילו דבר שאנשים לא מקפידים עליו – אסור למודר הנאה.

- א. להיכנס לשטח חבירו.
- ב. לשאול כלים שאינם כלי אכילה. (כלי אכילה אסורים לכולם)

משנה

ההבדל היחיד בין נדרים לנדבות:

לגבי דין 'בל תאחר' - שניהם שוים.

- נדרים – חייב באחריותם.
- נדבות – לא חייב באחריותם.

המקור: 'וְנָדַרְתָּ לַיהוָה אֶלֶּכְפֶּרֶץ צִיּוֹן' – מה שמוטל עליו (נדר) יתכפר רק לאחר שיקריבו.

משנה

ההבדל היחיד בין זב שראה 2 ראיות, לזב שראה 3 קרבן.

בדברים הבאים דינם שווה:

1. שניהם מטמאים טומאת משכב ומושב.
2. שניהם צריכים לספור 7 ימים נקיים לטהרתם.

המקור לדין קרבן

"וְאִישׁ כִּי יִהְיֶה זָב אִמְשָׁלוּ זָבִיב וְנִטְּ אִשָּׁה" – לאחר 2 ראיות טמא טומאת זב.
 "וְאִשָּׁה אֲתָנוּ זָבִיבָה ... זָבִיבָה ... אִשָּׁה ... אֲתָנוּ זָבִיבָה" – לאחר 3 ראיות חייב קרבן.

המקור לספירת 7 ימים

"וְכִי יִטְהַר הַזָּב מִזָּבִיבוֹ וְסָפַר" – גם זב שראה רק פעמיים חייב בספירת 7 נקיים.

מדוע לא נאמר ההיפך (שלאחר 2 ראיות חייב קרבן ולאחר 3 הוא טמא)?
 "וכפר עליו הכהן לפני ה' מזבוב" – מקצת זבין מביאין קרבן.

לולי הפס' הייתי משווה אותו לאישה שראתה פעמיים - שמטמאה משכב ומושב אבל אינה טעונה ספירת שבעה.

משנה

אך בדברים הבאים דינם שווה:

1. שניהם משולחים מהעיר.
"כל ימי אשר הנגע בו... בדד ישב מחוץ למחנה מושבו".
2. שניהם טמאים.

ההבדל היחיד בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט:

פריעה ופרימה.

המקור: "והצרוע אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע"

ההבדל היחיד בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט:

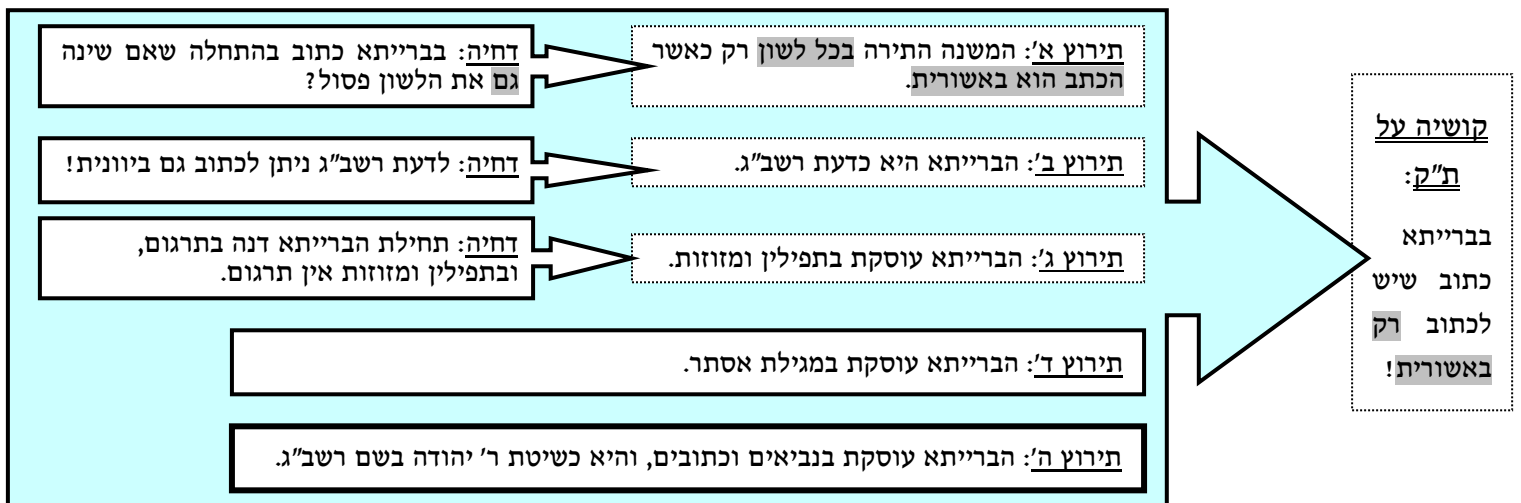
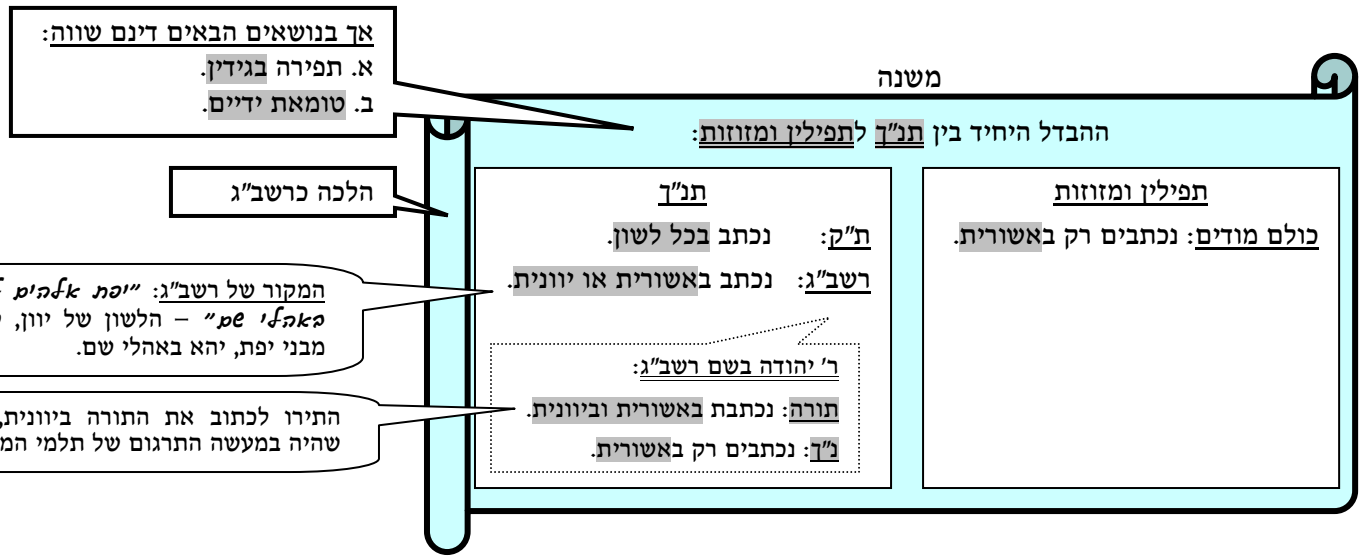
תגלחת והבאת 2 צפורים.

המקור: "והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע... ולקח למטהר שתי צפורים... וגלח את כל שערו"

הפסוק עוסק בטהור מתוך החלט שצרתו תלויה ברפואות ולא בימים.

מגילה ח: (משנה אחרונה) עד ט: (משנה אחרונה)

ביאורים
תרגום השבעים: תרגום השבעים הוא תרגום יהודי שהוכן ליהודי אלכסנדריה שדיברו יוונית באותם הימים. הסיפור על התהוות תרגום השבעים נמצא בצורה מפורטת באיגרת אריסטיאס ושמו קשור למסורת על תולדות כתיבתו בידי שבעים (ושניים) זקנים (ויש מסורות בהן מונים רק חמישה זקנים). בסוגייתנו מסופר כי המלך תלמי השני (מלך: 285-247 לפנה"ס) הטיל את משימת התרגום על שבעים ושניים חכמים, שעבדו בנפרד, ובסוף התהליך נמצאו כל תרגומיהם זהים זה לזה. תרגום זה היה מקובל על אבות הכנסייה הנוצרית.

משנה

ההבדל היחידי בין כהן משוח למרובה בגדים:
ת"ק: פר הבא על כל המצות.

ההבדלים היחידים בין כהן משמש לכהן שעבר:
 פר יום הכיפורים ועשירית האיפה.

אך בנושאים הבאים דינם שווה:
 א. פר יוה.כ.,
 ב. מנחה שמביאים כל יום.

החלק הראשון של המשנה מנוגד לשיטת ר"מ (הסובר שגם מרובה בגדים מביא פר על כל המצוות).
 החלק השני של המשנה הינו כשיטת ר"מ (ובניגוד לר' יוסי הסובר שכהן שעבר אינו מתפקד לא ככהן גדול ולא ככהן הדיוט).

משנה

ההבדל היחידי בין במת ציבור (למשל הבמה שהיתה בגלגל) לבמה פרטית:
בבמה פרטית: מקריבים רק נדרים ונדבות.

בבמה ציבורית: מקריבים אף חובות הקבוע להם זמן (כמו קרבן פסח).

כך היא שיטת ר"ש הסובר שחובות שאין קבוע להם זמן לא הקריבו אף בבמה גדולה.

מגילה ט: (משנה אחרונה) עד י: (4 שורות מסוף הרחבות הראשונות)

ביאורים

ערים מוקפות חומה - אנו מכירים את מושג מוקפות חומה ממגילת אסתר - עיר מוקפת חומה קוראת בט"ו. אלא שלערים מוקפות חומה יש מעמד עצמאי ללא קשר למגילה. המשנה הראשונה בסדר טהרות מונה 10 קדושות של מקומות ואחת מן הקדושות הללו היא קדושת ערי חומה שמצורעים משולחים מהן כיוון שיהושע קבע שקדושת מחנה ישראל תחול על ערים מוקפות חומה. דין נוסף שתקף בערי חומה הוא גאולת הבתים. בניגוד לבתי חצרים שנפדים לעולם וחוזרים ביובל, בתי ערי חומה נפדים רק תוך שנה ואם הם לא נפדו אינם חוזרים ביובל.

משנה

שילה, ירושלים

מקום האכילה

קדשים קלים ומעשר שני:
בשילה: בכל הרואה.
בירושלים: לפני מן החומה.

קדשי קדשים:
בשניהם: בין מחיצות העזרה/משכן.

היתר במות

לאחר חורבן שילה: כן.
לאחר חורבן ביהמ"ק: לא.

קדושת ירושלים הראשונה - אחרי החורבן

המשנה אצלנו ובזבחים, ר' יהושע: נשארה הקדושה.

ר"ב (א): נשארה הקדושה (לכן עיר שהיתה מוקפת חומה מימות יהושע - נשארה קדושה).

ר' אליעזר: לא ברור מה דעתו (ייתכן ששמו קלעים רק בשביל צניעות).

ר"י (בתחילה): התבטלה הקדושה (ולכן העיר שמקריבים בבית חוניו).

ר"ב (ב): התבטלה הקדושה (לכן קידשו בני הגולה מחדש את הערים המוקפות חומה).

ישוב הסתירה בדעת ר"ב:

- אפשרות 1: התנאים שאחריו נחלקו מה דעתו.
- אפשרות 2: הדעה השניה היא לא דעתו אלא דעת ראב"י.

רבי לוי

אך במקומות שנאמר רק "ויהי": לפעמים זה בהקשר של צער ולפעמים לא.

- כשכתוב 'ויהי' - זה בהקשר של צער.
- אמוץ ואמציה היו אחים.

כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאים ממנה מלכים ונביאים.
המקור: תמר, שיצאו ממנה מלכי דוד, והנביא ישעיהו בן אמוץ.

הכרובים (ללא הארון) תפסו 20 אמה, ומקום קודש הקדשים היה 20 אמה!

- מקום הארון לא תפס מקום בקודש הקדשים.

מגילה י': (4 שורות מסוף הרחבות הראשונות) עד יב. (נקודתיים)

הקדמת האמוראים למדרש המגילה

מהות המגילה באופן כללי

ר' יונתן: המגילה מתארת את סיום מלכות בבל ('והכרתי לבבל שם ושארית נין ונכד').
רשב"נ: המגילה היא תהליך של מהפך מרוע לטוב ('תחת הנעצוץ יעלה ברוש תחת הסרפד יעלה הדס והיה לה' לשם לאות עולם לא יכרת').
ראב"כ: המגילה היא נצחון החכמה והטוב על הטיפשות ('שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה, ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס').
רב נחמן בר יצחק: מי שהתנכל לנו לא היה מלך אלא אדם פשוט שהשפיע על המלך ('לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו אדם').
ר' יוחנן: סיפור המגילה פירסם את ישועתו של ה' בכל העולם ('ראו כל אפסי הארץ את ישועת אלהינו').

הבסיס לתחילת המגילה

רב: המגילה מתחילה עם מצוקה אדירה ('והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות').
לוי: צרות המגילה נבעו מכך שלא שמענו לציווי להכרית לחלוטין את עמלק ('ואם לא תורישו את יושבי הארץ וגו').
ר' אלעזר: צרות המגילה קרו בגלל שהתעצלנו בלימוד התורה ('בעצלתים ימך המקרה').

הקב"ה לא שש במפלת רשעים אלא משיש אחרים.

ההשלכות לגבי הקב"ה

רב"ל ור"ח: כשם שכשאנו טובים ה' פועל להטיב עימנו, כשאנו רעים ה' פועל להענישנו ('...כן ישיש להרע אתכם' וכן 'והיה כאשר דמיתי לעשות להם אעשה לכם').
רב"ע: שליטת ה' בעולם באה על ידי הכרת מנהיגי הרשע ('ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים').
רדב"י: גם בזמן עבודתינו ה' דואג לנו ('כי עבדים אנחנו ובעבודתנו לא עזבנו אלהינו...').
רחב"פ, שמואל והברייתא: ה' שומר עלינו בכל דורו דור ('באנו באש' - בימי נבוכדנצר, 'ובמים' - בימי פרעה, 'ותוציאנו לרויה' - בימי המן, וכן 'לא מאסתים ולא געלתים לבלותם להפרי בריית אתם כי אני ה' אלהיהם').
ר"מ: עם ישראל הוא עמו של הקב"ה ורק אותנו הוא מציל מצרות ('מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו', 'או הנסה אלהים לבוא לקחת לוי גוי מקרב גוי').

הערות כלליות

ר"ל: כל מנהיגי העולם נטפלו לעם ישראל ('ארי נוהם' - נבוכדנצר, 'דוב שוקק' - אחשוורוש, 'מושל רשע' - המן, 'על עם דל' - ישראל).
רבא: כשהרשע שולט - העם עצוב. כשהצדק שולט - העם שמח ('ברבות צדיקים ישמח העם - ובמשול רשע יאנח עם').

"ויהי כימי אנשורו הוא אנשורו האולף מהו וצד כוש שבא וצריט ומאך מד'נה"

בהתחלה מלך על 7, אח"כ על 20, ואח"כ על 100.

דעה 1: כל מדינה היא בקצה אחר של העולם.
 דעה 2: אלו מדינות סמוכות (וכשם שמלך עליהם כך מלך על כל העולם).

שמלך מעצמו, שלא היה מזרע המלוכה. [יש דורשים לשבח, שלא היה ראוי ממנו, ויש דורשים לגנאי, שהתמנה תמורת ממון].

'הוא' ברשעו מתחלתו ועד סופו.

רב: היה אחיו (דומה) של ראש (נבוכדנצר), ותכנן מעשים דומים נגד היהודים.
שמואל: הושחרו פניהם של ישראל כשולי קדרה.
ר' יוחנן: כל שזוכרו אומר אח לראשו.
ר"ח: נעשו רשין בימיו (בשל המס שהטיל).

מדוע המלכים הבאים לא הוזכרו ברשימה זו?

שלמה: דעה 1: לא השלים את מלכותו.
דעה 2: מלך אף על העליונים.

סנחריב: כי את ירושלים לא כבש.

דריוש: כי יש 7 מדינות שלא מלך עליהם.

כורש: כי הוא רק השתבח שמלך על כל העולם.

מלכים שמלכו על כל העולם:

- אחאב. ["חי ה' אם יש גוי וממלכה אשר לא שלח אדני שם לבקשך"]
- נבוכדנצר. ["והיה הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אתו את נבוכדנצר"]
- אחשורוש. ["מהודו ועד כוש"]

הפס' "לפי מלאות לבבל שבעים שנה" מדבר על תחילת הגאולה.

"כי לפי מלאות לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם"

החישוב הנכון
מחורבן ירושלים ('למלאות לחרבות ירושלים שבעים')

- (1) 26 שנות נבוכדנצר. (מגלות צדקיהו בשנה ה-19)
- (2) 23 שנים של אויל מרודך.
- (3) 3 שנים שלו בלשצר.
- (4) 5 שנים של דריוש וכורש.
- (5) 13 שנים שלו.

החישוב המוטעה של אחשורוש
מגלות בבל

- (1) 37 שנות נבוכדנצר. (מגלות יכניה בשנה ה-8)
- (2) 23 שנות אויל מרודך.
- (3) 3 שנות בלשצר.
- (4) 5 שנות דריוש וכורש.
- (5) 2 שנותיו. [ולכן עשה משתה בשנה ה-3]

החישוב המוטעה של בלשצר
מתחילת שליטת בבל בעולם.

- (1) 45 שנות נבוכדנצר.
- (2) 23 שנות אויל מרודך.
- (3) 2 שנותיו.

קושיה:

לפי חישוב זה ביהמ"ק היה צריך להיבנות בשנה ה-14, והוא נבנה מאוחר יותר.

תירוץ:

חישוב השנים אינו מדויק, כי יש כמה מלכים שמנינו להם חלקי שנה כשנה שלמה.

מגילה יב. (נקודתיים) עד יג. (שורה 8)

אחשורוש הקדים משתה הרחוקים לפני המשתה שעשה לבני עירו
 דעה א': נהג בפיקחות. (כי את הקרובים יכול לפייס בכל עת)
 דעה ב': נהג בטיפשות. (כי היה צריך לקרב את בני עירו שיעזרו לו אם ימרדו בו הרחוקים)

מפני מה נתחייבו ישראל כליה בתקופת אחשורוש?
 תלמידי רשב"י: מפני שנהנו מסעודת אחשורוש (ולפי זה רק יהודי שושן התחייבו).
 רשב"י: מפני שהשתחוו לצלם (ובכל זאת זכו לנס כיוון שעוש זאת מיראה).

מעשה ושתי	עוצמת המשתה
<p>"ושתי...עשתה משתה נשים בית המלכות" לא נאמר 'בית הנשים' ולכן גם היא התכוונה לדבר עבירה.</p> <p>"ביום השביעי" המעשה אירע בשבת (כיוון שהפשיטה בנות ישראל ועשתה בהם מלאכה בשבת).</p> <p>"ותמאן המלכה ושתי" ר' יוסי בר חנינא: כי פרחה בה צרעת. ברייתא: כי בא גבריאל ועשה לה זנב.</p> <p>"ויקצף המלך מאד" כיוון שושתי לגלגה עליו שהשתכר בקלות (בניגוד לאביה).</p> <p>"ויאמר המלך לחכמים יודעי העתים" אלו הם חכמי ישראל שיודעים לעבר שנים ולקבוע חודשים.</p> <p>"והקרוב אליו כרשנא...מרסנא ממוכן" פסוק זה נאמר על שם הקרבנות (והקרוב), ומלאכי השרת הזכירו לקב"ה את קרבנות עם ישראל כדי שיעשה לנו נס.</p>	<p>"חור כרפס...מטות זהב וכסף על רצפת בהט ושש" זהו ביטוי לעושרו הרב של אחשורוש.</p> <p>"דר וסוחרת" רב: שורות שורות סביב. שמואל: אבן טובה שנקראת 'דרה' והאירה להם כצהריים. דבי רבי שמעאל: שקרא דרור לכל בעלי סחורה וביטל את המכס.</p> <p>"וכלים מכלים שונים" יצתה בת קול: בלשצר וחבורתו נכרתו מפני שהשתמשו בכלי המקדש ואתם משתמשים בהם?</p> <p>"ויין מלכות רב" השקה כל אחד יין שגדול (רב) ממנו בשנים.</p> <p>"והשתיה כדת אין אונס... לעשות כרצון איש ואיש" כדת - כמנהג תורה (דת) שהאכילה היתה מרובה מהשתיה. אין אונס - השקה כל אחד מיין מדינתו שרגיל בו. לעשות כרצון איש ואיש - כרצון המן ומרדכי (המכונים 'איש').</p>

"איש יהודי... איש ימיני"
 דעה א': 'יהודי' היה כינוי של כבוד על שם שבט המלוכה.
 דעה ב': אביו מבנימין ואמו מיהודה.
 דעה ג': היה מבנימין, אך שבט יהודה טוענת שבזכות זה שדוד לא הרג את שמעי נולד מרדכי.
 דעה ד': היה מבנימין, וקרוי 'יהודי' כמו כל מי שכופר בעבודה-זרה.

רבא: כנסת ישראל דווקא התלוננה על כך שדוד לא הרג את שמעי ובעקבות כך נולד מרדכי שהתקנא בו המן ('יהודי'), וכן על כך ששאל לא הרג את אגג שממנו נולד המן ('ימיני').